

ALBERT MEMMI

Sömürgecinin Portresi

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Bir apartmanın en iyi dairelerini zorla alan kişi bir süre sonra bunun haksızlık olduğunu bilerek yaşayamaz. Kendine, ötekilerin daireleri kullanmayı bilmediğini ve binayı aslında kendisinin kurtardığını anlatır. Memmi'ye göre sömürgeci ayrıcalıkla vicdan arasındaki çatışmayı böyle bir portre üreterek kapatır.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Sömürge düzeninin sömürgeciyi ayrıcalığını haklılaştıran bir mite, sömürgeleştirileni ise kendinden kuşkuya ve imkânsız asimilasyona nasıl ittiğini; iki tarafın portresiyle anlatan sade bir antikolonyal rehber.

Rehber 1957 kitabının iki portresini ve altı ana bölümünü izler: sömürgeci var mı; reddeden sömürgeci; kabul eden sömürgeci; sömürgeleştirilenin mitsel portresi; gerçek durum; asimilasyon ve isyan şeklindeki iki cevap. Memmi'nin Tunuslu Yahudi ve Fransız eğitilmiş ara konumu, güçlü gözlemi kadar sınırlarının da parçasıdır.

Sömürge okulunda çocuk kendi ülkesinin tarihini yenilgi, sömürgecinin tarihini uygarlık olarak öğrenir. Başarılı olmak için sömürgecinin diline yaklaşır; tam yaklaştığında ona yine yerli olduğu hatırlatılır. Kapı açık görünür fakat eşik sürekli geri çekilir.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Kendini reddetme nasıl doğar?
02	Sömürge bir ilişki düzenidir	13	Asimilasyon neden tamamlanmaz?
03	Sömürgeci gerçekten yalnız maceracı mı?	14	Gelenek sığınak ve hapisane olabilir
04	Reddeden sömürgecinin çıkmazı	15	İsyan sömürge ilişkisinin reddidir
05	Solcu sömürgeci neden yine merkezde kalır?	16	İki portre birbirini üretir
06	Kabul eden sömürgeci bir gaspçıdır	17	Sömürgecilik kendini yok edecek çatışmayı büyütür
07	Irkçılık sömürünün açıklamasıdır	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Mitsel portre: tembel ama tehditkâr	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Tarih ve kültür eksik değil eksiltirmiştir	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Dil kurumsal kapının anahtarıdır	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Kurumlar temsil hakkını daraltır		

Sömürge bir ilişki düzenidir

Memmi sömürgeciliği iki ayrı kişilik kusuru değil, birinin ayrıcalığının ötekine mahrumiyetine bağlı olduğu somut ilişki olarak kurar. Bu nokta atlanırsa fikir kolayca yanlış bir slogana dönüşür.

Aynı şehirde Avrupalı mahalle su, okul ve hastaneye sahipken yerli mahalle vergi verir ama hizmet alamaz. Gündelik ayrıntı, soyut düşüncenin hayata değdiği noktayı görünür kılar.

Hukuk, ücret ve mekân farkı iki konumu üretir; psikolojik portre maddi düzenin üzerinde büyür. Mekanizma aynı sonucu her yerde garanti etmez; bağlam onun gücünü artırır ya da azaltır.

Her sömürgeci aynı karakterde, her sömürgeleştirilen aynı deneyimde değildir; ortak yapı farklı hayatlar yaratır. Geçmiş bugünün kopyası saymak kadar aralarında bağ yokmuş gibi davranmak da yanlıştır.

Bir tarih anlatısında yalnız önyargıyı değil toprak, ücret, vatandaşlık ve hizmet dağılımını izleyin. Portreler sabit öz değil, eşitsiz ilişkinin kişilere dayattığı tekrar eden konumlardır. Bu soru, kitabın düşüncesini günlük bir alışkanlığa dönüştürebilir.

Sömürgeci gerçekten yalnız maceracı mı?

Sömürgeci kendini cesur öncü diye anlatabilir, fakat konumunun ana çekiciliği metropolden daha kolay kazanç ve statüdür. Mesele tek neden bulmak değil, sonucu üreten düzeni görebilmektir.

Kendi ülkesinde sıradan memur olan kişi kolonide ucuz emek ve ayrı hukuk sayesinde efendi muamelesi görür. Örnek kanıtın tamamı değildir; yine de iddianın nerede sinanacağını açık eder.

Yapısal ayrıcalık bireysel yeteneği büyütür ve kazanımı doğal başarı gibi gösterir. Aradaki basamakları atlamak etkileyici fakat boş bir sonuca yol açabilir.

Bazı kişiler ideal, sürgün veya zorunlulukla gelmiş olabilir; geldikten sonra düzenin faydasına nasıl bağlandıkları önemlidir. Sonraki araştırmalar ayrıntıyı değiştirse bile iyi soru yaşamaya devam edebilir.

Bir başarı hikâyesinde kişisel emeğin yanında korunan pazar ve ucuzlatılmış emeği de hesaplayın. Kolonide sıradan Avrupalılık bile sömürgeleştirilenin erişemediği hukuki statüye dönüşebilir. Böyle bir gözlem kavramın açıklayıcı mı, yalnız etkileyici mi olduğunu gösterir.

Reddeden sömürgecinin çıkmazı

Bazı sömürgeciler adaletsizliği görüp ideolojiyi reddeder, fakat ayrıcalıklı yaşamı sürdürdükçe karşı çıktıkları ilişkiden bütünüyle çıkamaz. Kavramın değeri, daha önce kopuk duran ayrıntıları aynı haritada buluşturmasındadır.

Öğretmen yerli öğrencileri savunur ama yüksek maaşı ve özel mahallesi sömürge düzenine dayanır. Aynı kişiler başka kurallar içinde farklı davranınca açıklamanın yeri değişir.

Ahlaki red maddi konumu otomatik değiştirmez; kişinin sözü ile gündelik faydası gerilim taşır. Bu hareketin kim tarafından başlatıldığı kadar kim tarafından sürdürüldüğü de önemlidir.

Çelişki samimiyetsizlik kanıtı değildir; ittifakın kaynak ve risk paylaşımı istediğini gösterir. Güçlü ton, belirsizlik ve bağlam payını ortadan kaldırmaz.

Dayanışma açıklamasının hangi ayrıcalığı bıraktığını ve hangi riski üstlendiğini sorun. Reddeden kişinin gerçek ittifakı, ayrıcalıklı konumunu eleştirmekten onun maddi sonuçlarını değiştirmeye geçer. Amaç düşünceyi insanlara etiket yapmak değil, görünmeyen koşulu fark etmektir.

Solcu sömürgeci neden yine merkezde kalır?

Metropolün solcusu sınıf eşitliğini savunurken ulusal bağımsızlığı ikincil veya erken sayarak sömürgeleştirilenin siyasi öznesini küçümseyebilir. Burada tanımdan çok, tanımın görmemizi sağladığı ilişki önemlidir.

İşçilerin birliği adına yerli harekettten kendi dilini ve zamanını bırakması istenir. Bu olayın tersini düşünmek zorunlu olanla değişebilir olanı ayırmayı kolaylaştırır.

Evrensel kurum merkezde hazırlanır, yerel talep yalnız örnek sayılır; eşitlik adına hiyerarşi sürer. Süreç, büyük değişimin gündelik tekrarlarla nasıl kurulduğunu gösterir.

Uluslararası dayanışma değerlidir; sorun ortak hedefin tek tarafça belirlenmesidir. Bu uyarı kavramı reddetmez; doğru ölçüde kullanmayı sağlar.

Bir ittifakta program, sözcü ve mücadele takvimini kimin belirlediğini görün. Evrensel sınıf dili yerel sömürge farkını erittiğinde merkez kendi deneyimini ölçü yapar. Kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak bu merceği hayata geçirir.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Sömürge bir ilişki düzenidir
- Sömürgeci gerçekten yalnız maceracı mı?
- Reddeden sömürgecinin çıkmazı
- Solcu sömürgeci neden yine merkezde kalır?

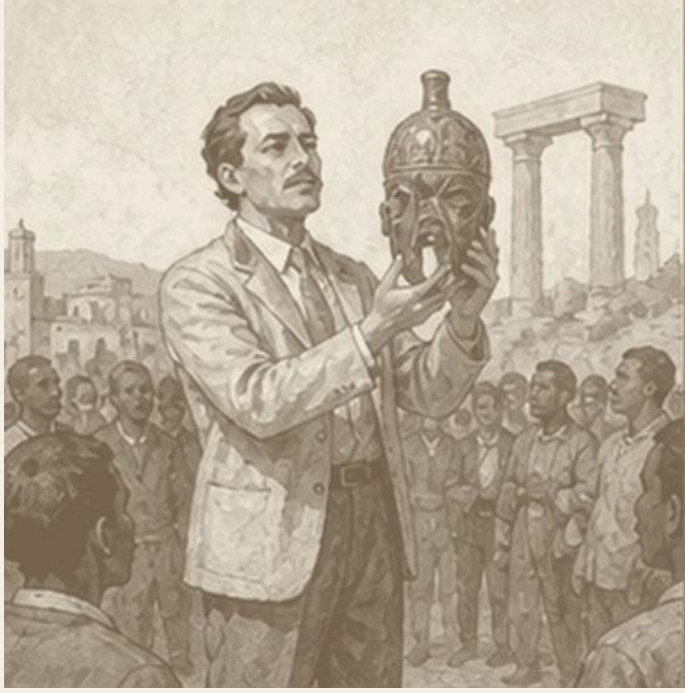
SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Kabul eden sömürgeci bir gaspçıdır
- Irkçılık sömürünün açıklamasıdır
- MİTSEL portre: tembel ama tehditkâr
- Tarih ve kültür eksik değil eksiltilmiştir

Bağlantı sorusu: “Sömürge bir ilişki düzenidir” ile “Solcu sömürgeci neden yine merkezde kalır?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Kabul eden sömürgeci bir gaspçıdır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Kabul eden sömürgeci bir gaspçıdır

Ayrıcalığı kabul eden sömürgeci konumunun adaletsiz kökenini bildiği için sürekli meşruiyet hikâyesine ihtiyaç duyar. Bu başlangıç bir hüküm değil, sonraki örnekleri sınayacak mercektir.

Toprağa zorla el koyan yönetim bunu verimsiz araziye canlandırma görevi diye anlatır. İnsan yüzü eklendiğinde tartışmanın kimin hayatına dokunduğu anlaşılır.

Gaspın bilinci savunmayı büyütür; sömürgeci kendi üstünlüğünü ve ötekinin eksikliğini durmadan kanıtlar. Bir halkanın maliyeti başka bir gruba aktarılıyorsa açıklama ona da bakmalıdır.

Kişisel suçluluk düzen analizinin yerini tutmaz; asıl soru ayrıcalığı üreten kurumdur. Bu sınır fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açtığı sanılan sahte anahtardan korur.

Bir medenileştirme iddiasında kimin kazandığını ve kimin karar hakkını kaybettiğini sorun. Meşruiyet ihtiyacı sömürgeci söylemin neden sürekli eğitim, düzen ve güvenlik gerekçesi ürettiğini açıkla. Kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici olabilir.

İrkçilik sömürünün açıklamasıdır

Memmi ırkçılığı önce var olup sömürgeyi doğuran fikirden çok, eşitsiz ilişkiyi doğal ve haklı gösteren temel araç olarak inceler. İlk bakışta küçük görünen ayırım, sorumluluğun yerini değiştirir.

Aynı iş için düşük ücret verilen yerliye tembel denir; düşük sonuç sistemin değil karakterin kanıtı yapılır. Sahnedeki sonuç tek niyetten değil, küçük koşulların birleşmesinden doğar.

Ekonomik çıkar fark üretir, ideoloji farkı bedene ve kültüre sabitler, hukuk ayrımı kalıcılaştırır. Bu bağlantı geçmişteki örneği bugüne birebir kopyalamadan karşılaştırma imkânı verir.

İrkçilik yalnız bilinçli yalan değildir; tekrarlandıkça sömürgeci kendi mitine inanabilir. Bir düzeni tarif etmek onu ahlaken onaylamak anlamına gelmez.

Bir stereotipin hangi maddi eşitsizliği açıklamadan bıraktığını bulun. İrkçilik sömürüyü kurar ve ona göre yeniden biçimlenir; fikirle çıkar tek yönlü ilişki değildir. Hazır reçete yerine kararın gizli varsayımını açığa çıkarmak gerekir.

Mitsel portre: tembel ama tehditkâr

Sömürgeleştirilen kişi aynı anda tembel, disiplinsiz, çocuk, şehvetli ve tehlikeli gibi birbiriyle çelişen özelliklerle çizilir. Bölüm böylece kişiyi suçlamadan önce koşulları incelemeyi önerir.

İşçi düşük ücret yüzünden yavaşladığında tembel, örgütlendiğinde saldırgan ve nankör ilan edilir. Büyük kelimelerin gerisindeki basit hareket burada açıkça görülür.

Mit olguyu açıklamak için değil her davranışı egemenliğin gerekçesine çevirmek için esnek çalışır. Mekanizmayı tersine çevirmek, fikrin karşı örnek karşısındaki dayanıklılığını gösterir.

Klişenin çelişkisi etkisiz olduğu anlamına gelmez; farklı durumlarda farklı yüzü kullanılır. Karşı örnek iddiayı yok etmekten çok hangi koşulda geçerli olduğunu gösterir.

Bir grup hakkında birlikte doğru olamayacak iki sıfatın hangi durumlarda devreye girdiğini görün. Çelişkili klişe gerçeğe bağlı olmadığı için her davranışta yeni gerekçe üretme esnekliğine sahiptir. Geçmişteki sonucu değil, o sonucu doğuran soruyu bugünün araçları içinde sınamak gerekir.

Tarih ve kültür eksik değil eksiltilmiştir

Sömürge düzeni yerel tarihi durgun ve değersiz gösterirken kendi müdahalesini tarihin başlangıcı sayar. İddia her şeyi açıklamaz; fakat doğru soruyu kurmak için sağlam bir başlangıç verir.

Okul kitabı fetih öncesi yüzyılları birkaç egzotik resme indirir, modern zamanı sömürgecinin gelişiyile başlatır. Bu an, kitabın genel savını tek bir hayatın ölçeğinde sinamamıza izin verir.

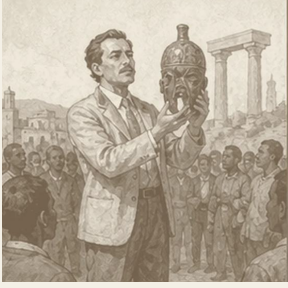
Arşiv, müze ve ders programı geçmişe kimin ad verdiğini belirler; halk kendi sürekliliğine yabancılaşır. Bu zincirde hangi halka koparsa sonucun değişeceği ayrıca sorulmalıdır.

Yerel geçmişi romantik kusursuzluk olarak kurmak da mit üretir; çoğul ve çatışmalı tarih gerekir. Benzetme akılda kalıcıdır ama dünyanın tamamı değildir.

Bir müze veya ders kitabında zaman çizgisinin nerede başladığını ve kimleri adsız bıraktığını sorun. Hafızanın geri alınması ulusal tarihin tek ve temiz köken olarak yeniden icat edilmesi riskini de taşır. Kesin hüküm karşısında eksik kanıtı sormak acele genellemeyi durdurabilir.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Kabul eden sömürgeci bir gaspçıdır
- Irkçılık sömürünün açıklamasıdır
- Mitsel portre: tembel ama tehditkâr
- Tarih ve kültür eksik değil eksiltilmiştir

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Dil kurumsal kapının anahtarıdır
- Kurumlar temsil hakkını daraltır
- Kendini reddetme nasıl doğar?
- Asimilasyon neden tamamlanmaz?

Bağlantı sorusu: “Kabul eden sömürgeci bir gaspçıdır” ile “Tarih ve kültür eksik değil eksiltilmiştir” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Dil kurumsal kapının anahtarıdır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Dil kurumsal kapının anahtarıdır

Sömürgecinin dili okul, memuriyet ve saygınlığın yolu olurken yerel dil ev ve geri kalmışlık alanına sıkıştırılır. Bu çerçeve kurulduğunda kitabın zor görünen sorusu gündelik hayata yaklaşır.

Çocuk sınavda ana dilindeki bilgiyi gösteremez, sömürge dilini iyi öğrendiğinde ailesinden uzak sayılır. Olayı yaşayan kişi tüm yapıyı görmese de yapı onun seçeneklerini etkiler.

Dil hiyerarşisi bilgiye erişimi ve benlik bağını ikiye böler; iki dilli kişi sürekli sadakat sınavına çekilir. Mekanizma görüldüğünde benzer görünen iki olayın neden farklı sonuç verdiği anlaşılır.

Ortak bir dil iletişim sağlayabilir; eşitsizlik dilin zorunlu tek ölçü ve yerel dilin aşağı konum yapılmasındadır. Tek etkileyici olayın bütün toplumlar adına konuşmasına izin verilmemelidir.

Bir kurumun hangi dili bilgi, hangisini yalnız folklor saydığını inceleyin. Dil kaybı yalnız iletişim değil, aile hafızası ve kavram dünyasıyla mesafe yaratır. Kavramı önce kendi davranışımızda aramak onu kolay suçlama aracından kurtarır.

Kurumlar temsil hakkını daraltır

Sömürgeleştirilen vergi ve emek yükü taşıırken eşit oy, hukuk ve yönetim hakkından mahrum bırakılır; toplumsal konumu çocuklaştırılır. Yazar tekil olayı daha geniş bir yapının belirtisi olarak okumamızı ister.

Yerli doktor hastayı tedavi eder ama şehir kurulunda kendi mahallesinin su kararına katılamaz. Örneği hatırlamak, kuru kavramı ezberlemekten daha kalıcı bir yol sunar.

Siyasi dışlama kişinin kamusal yetenek geliştirmesini engeller, sonra deneyimsizliği dışlamanın gerekçesi olur. Neden ile sonuç arasındaki ara adımlar kitabın asıl açıklama gücünü taşır.

Sömürge öncesi seçkinler de eşitsizlik üretebilir; bu, yabancı egemenliğin vatandaşlık engelini mazur göstermez. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç her zaman aynı yönde ilerlemez.

Yetki verilmeyen gruba sonra deneyimsiz denilen kurumsal döngüyü fark edin. Hak verilmeyip yeteneksizlik kanıtı beklemek sömürge idaresinin kendi kendini doğrulayan sınavıdır. Ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini de görmek gerekir.

Kendini reddetme nasıl doğar?

Sürekli aşağılanan kişi sömürgecinin ölçüsünü benimseyip kendi dili, bedeni ve ailesinden utanabilir. Bu cümle sonuçtan önce hangi şartların oluştuğunu araştırmaya çağırır.

Başarılı genç köydeki annesinin kıyafetinden utanır; şehirde ise ne kadar uyarsa uysun eşit kabul edilmez. Sahne, kavramı tanımdan çıkarıp insan yüzü ve gerçek bedelle buluşturur.

Dış değer iç denetçiye dönüşür; kişi yükselmek için kendinden uzaklaşır ama hedef kapı hareket eder. Bu bağlantı niyet ile sonuç arasındaki mesafeyi görünür tutar.

Kendinden utanç kişisel zayıflık değil cezalandırma ve ödül düzeninin sonucudur; direnç her zaman görünür değildir. Açıklama olasılık gösterir; değişmez kader ilan etmez.

Bir utanç duygusunda kimin ölçüsünün iç ses gibi konuştuğunu sorun. İçselleştirilmiş ölçü, açık sömürgeci gittikten sonra bile reklam, okul ve statü tercihlerinde sürebilir. Görev tek doğruyu ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Asimilasyon neden tamamlanmaz?

Sömürgeleştirilen ilk çıkış olarak sömürgeciye benzemeyi deneyebilir; fakat sömürge düzeni ayrıcalığı korumak için tam eşit kabulü geri çeker. Kavram, hazır cevap vermekten çok dikkatin yönünü değiştirir.

Dili, diploması ve kıyafeti aynı olan kişi kritik anda yine yerli diye ayrı sıraya konur. Bir ayrıntı değiştiğinde sonucun da değişmesi, kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

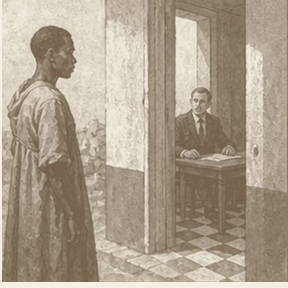
Asimilasyon farkın azalmasına dayanır, sistem ise fark olmadan ayrıcalığını açıklayamaz; kapı yapısal olarak yarı açıktır. Burada önemli olan adımları sırayla izlemek ve hiçbirini doğal kabul etmemektir.

Göç ve kültür karışımı her zaman başarısız asimilasyon değildir; Memmi sömürge koşulundaki eşitsiz kabulü anlatır. Kitabın dönemi ve seçtiği örnekler hesaba katılmadan kavram kolayca dogmaya dönüşür.

Uyum şartlarının herkes için aynı olup olmadığını ve tamamlanınca yeni şart gelip gelmediğini görün. Tam kabulün ertelenmesi sömürgeciliğin reformla kendi temel ayrıcalığını koruyamayacağı sınırı gösterir. Dijital araç değişse bile güven, korku, itibar ve güç ilişkileri yeni biçimde sürebilir.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Dil kurumsal kapının anahtarıdır
- Kurumlar temsil hakkını daraltır
- Kendini reddetme nasıl doğar?
- Asimilasyon neden tamamlanmaz?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Gelenek sığınak ve hapishane olabilir
- İsyan sömürge ilişkisinin reddidir
- İki portre birbirini üretir
- Sömürgecilik kendini yok edecek çatışmayı büyütür

Bağlantı sorusu: “Dil kurumsal kapının anahtarıdır” ile “Asimilasyon neden tamamlanmaz?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Gelenek sığınak ve hapishane olabilir” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Gelenek sığınak ve hapishane olabilir

Sömürgeci kültürden reddedilen kişi aşağılanan gelenek, din ve topluluğa güçlü biçimde dönebilir; bu dönüş benlik onarır ama eleştiriyi de durdurabilir. Bundan sonraki tartışma bu temel bağlantının ne kadar taşınabileceğini sınar.

Yasaklanan dil direniş simgesi olur, dil içindeki sınıf ve cinsiyet hiyerarşisini eleştirmek ihanet sayılabilir. Örneğin gücü süslü olmasında değil, neden ile sonucu yan yana getirmesindedir.

Ortak kimlik dayanışma kurar; kuşatma altında iç farklılıklar sessizleştirilebilir. İlişki tek yönlü değildir; sonuç da kendisini doğuran koşulları değiştirebilir.

Geleneği savunmak donmuş geçmişe dönmek değildir; yaşayan topluluk seçerek ve tartışarak yeniler. Kanıt, yorum ve değer yargısını ayrı tutmak burada özellikle önemlidir.

Bir direniş simgesinin dış baskıya karşı gücünü ve içeride kimi susturduğunu birlikte görün. Direniş geleneği canlı kaynak yapmalı, eleştirilemez müze nesnesine dönüştürmemelidir. Başka türlü olsaydı ne değişirdi sorusu fikri gerçek bir olayda sınar.

İsyan sömürge ilişkisinin reddidir

Asimilasyonun imkânsızlığı görüldüğünde sömürgeleştirilen kendisine biçilen portreyi ve sömürge düzenini birlikte reddeden ulusal mücadeleye yönelebilir. Bu ayrım kitabın geri kalanında izlenecek yolu açar.

Dilekçeyle eşit vatandaşlık isteyen grup sürekli ertelenince yönetimin kendisinin değişmesini talep eder. Aynı olayı başka kişinin gözünden görmek görünmeyen maliyeti açığa çıkarabilir.

Ortak baskı siyasi birlik üretir; reddedilen geçmiş yeni ulusal gelecek için kaynak olur. Kavram ancak bu ara hareketler açıkça görüldüğünde gerçek bir düşünme aracına dönüşür.

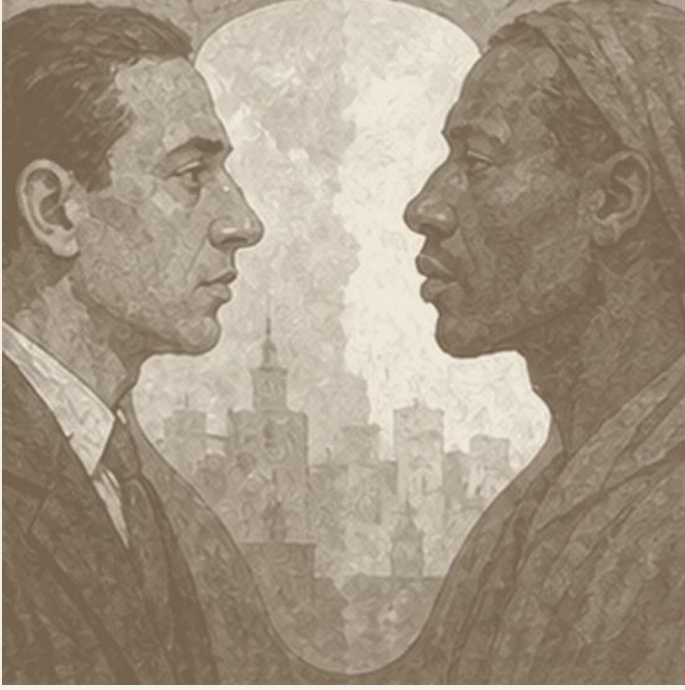
Ulusal birlik bağımsızlık sonrası sınıf, azınlık ve cinsiyet farklarını çözmez; yeni iktidar eleştiriye açık kalmalıdır. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız yardımcı etkindir.

Bir kurtuluş hareketinin ortak düşman sonrasında çoğulluğu nasıl koruyacağını sorun. Ulusal özgürlük siyasi özneyi kurar; sosyal eşitlik için bağımsızlıktan sonra yeni mücadele gerekir. Bir haftalık küçük gözlem, büyük iddianın gündelik karşılığını gösterebilir.

SONUÇ · KARŞILIKLILIK

16. DURAK

İki portre birbirini üretir

Sömürgeci üstün kimliğini aşağı portreye, sömürgeleştirilen de günlük seçeneklerini sömürgecinin kapattığı alana göre kurar; ilişki iki tarafı birbirine bağlar. Böylece soyut kavram, gözlenebilir bir ilişkiye dönüşür.

Efendi hizmetkâr olmadan efendi değildir, hizmetkârın bağımlılığı da kişisel doğadan değil zorlanan düzenden gelir. Bu küçük olay büyük haritanın neresine bakmamız gerektiğini gösteren bir işarettir.

Her rol ötekinin davranışını kanıt gibi kullanır; düzen kendi sonucunu yeniden üretir. Açıklamanın sınanacağı yer, varsayılan halkanın gerçekten çalışıp çalışmadığıdır.

Karşılıklılık zarar eşitliği değildir; hukuki, ekonomik ve fiziksel güç sömürgecinin tarafındadır. Yazarın dışarıda bıraktığı deneyimler kavramın sınırını görmek için dinlenmelidir.

İki grubun tavrını anlatırken başlangıçtaki kaynak ve zor kullanma asimetrisini kaybetmeyin. Rollerin karşılıklı üretimi egemenin de ilişkiye bağımlı olduğunu, fakat onu değiştirme gücünün eşit dağılmadığını gösterir. Bugüne taşımak geçmişi kopyalamak değil, aynı mekanizmayı yeni koşullarda aramaktır.

SONUÇ · DEKOLONİZASYON

17. DURAK

Sömürgecilik kendini yok edecek çatışmayı büyütür

Ayrıcalık farkı sürekli korumak zorunda olduğu için reformla tam eşitlik arasında kalır; sömürgeleştirilenin direnci düzenin çözülmesini hızlandırır. Yazarın temel hamlesi tam olarak bu görünmeyen bağı açığa çıkarmaktır.

Yönetim eğitim verir ama eğitilmiş yerlilerin eşit yönetim talebini tehdit sayar; kendi modernleşme iddiasıyla çatışır. Sahneyi yavaşlatınca tek karar sandığımız şeyin öncesindeki etkiler belirginleşir.

Sistem hem uyum ister hem tam uyumu reddeder; bu yapısal çelişki bağımsızlık talebini büyütür. Bu süreç görünür olunca kişisel tercih ile yapısal baskı birbirinden ayrılabilir.

Sömürgeciliğin sona ermesi otomatik adalet getirmez; ekonomik bağ, seçkinler ve kültürel hiyerarşi sürebilir. Eleştirinin hedefi çoğu zaman soru değil, cevabın gereğinden fazla büyütülmesidir.

Bayrak değişiminden sonra toprak, dil, arşiv ve gelir düzeninin gerçekten değişip değişmediğini sorun. Dekolonizasyon yönetici yüzünü değiştirmekten öte, ayrıcalığın ekonomik ve epistemik altyapısını sökmelidir. Karar öncesinde seçeneği olmayan kişiyi hesaba katmak tartışmayı dürüstleştirir.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Memmi 'sömürgeci ve sömürgeleştirilen birbirine eşit ölçüde zarar verir' demez. İki konumun karşılıklı kurulduğunu söylerken güç, hukuk ve kazancın açıkça asimetrik olduğunu vurgular.

Reddeden sömürgeci vicdan azabı yaşar; sömürgeleştirilen ise toprağını, dilini ve vatandaşlığını kaybedebilir. İki psikolojik çıkmaz aynı maddi ağırlıkta değildir.

Okur portreyi kişilik testi gibi değil ayrıcalık, mit, kurum, içselleştirme ve siyasi cevap zinciri olarak izlemelidir.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA**19. DURAK****Kitap hakkında süren tartışma**

Eser antikolonyal düşüncenin klasiği oldu; sömürgecinin kendi ayrıcalığını haklılaştırma ihtiyacını ve asimilasyonun yapısal imkânsızlığını çok açık biçimde anlattı.

Eleştiriler iki portreyi fazla bütünlüklü çizmesini, kadınların deneyimine ve sömürgeleştirilen toplum içindeki sınıfsal/etnik farklara az yer vermesini belirtir. Memmi'nin ara konumu hem keskin gözlem hem temsil sınırı yaratır.

Bir yorum ulusal isyanı kaçınılmaz kurtuluş, diğeri yeni seçkinlerin eski düzeni devralma riski sayar. Metin ilk kırılmayı güçlü, sonrası için daha az ayrıntılı anlatır.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugüne taşınan üç soru

Ayrıcalık hangi mahrumiyete dayanıyor? Bu fark hangi mit ve kurumla haklı gösteriliyor? Eşit kabul neden sürekli erteleniyor?

Bir 'geri kalmışlık' açıklamasını seçin; önce kaynak ve yetki eksikliğini, sonra bu sonucun nasıl karakter diye anlatıldığını yazın.

Okur tembel veya uyumsuz denilen kişinin seçeneklerini kimin daralttığını sorduğunda Memmi'nin iki portresini duvardan indirip gerçek ilişkiye bakar.

SON DURAKLAR · ÖZ

21. DURAK

Bir cümlede kitabın özü

Sömürge düzeni ayrıcalıklı kişinin gaspını üstünlük mitiyle, mahrum bırakılan kişinin yarasını da aşağılık portresiyle besler; çıkış, imkânsız asimilasyondan değil ilişkiyi kökten kaldıran eşitlikten geçer.

Akılda tutulacak son görüntü, toprak kahvesi ve turkuaz bir koloniyal şehirde iki karşılıklı portreyi bağlayan toprak, okul, dil ve hukuk çizgilerinin ortadaki kırık eşikte çözülmesi.

Memmi bizi iyi ve kötü kişilerin ruhuna değil, birinin rahatlığını ötekinin kaybına bağlayan düzenin nasıl iki ayrı insan tipi ürettiğine bakmaya çağırır.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] Beacon Press - The Colonizer and the Colonized

[2] Google Books - The Colonizer and the Colonized

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Memmi bizi iyi ve kötü kişilerin ruhuna değil, birinin rahatlığını ötekinin kaybına bağlayan düzenin nasıl iki ayrı insan tipi ürettiğine bakmaya çağırır.